Caignie Frans
Akkerstraat 3
2970 Schilde
tel +32 (0)3 383.43.51
caignie@scarlet.be

22 februari 2006

Zilvermuseum Sterckshof
Mevr. A.-M. Claessens, Conservator
Hooftvunderlei 160
2100 Antwerpen-Deurne

Geachte mevrouw,

Ik wil u vooreerst danken voor de mogelijkheid die u mij en collega Leon Geyskens op 1 februari jl. hebt gegeven voor het bestuderen en registreren van de majolicategels in de collectie van het museum.

Wij waren aangenaam verrast tegel S62/76 aan te treffen die behoort tot dezelfde groep van tegels als er zich bevinden in Museum Mayer van den Bergh en in Museum Plantin Moretus. Dit is de 48ste tegel van dit type die hebben kunnen inventariseren, een collectie die verspreid is over 5 musea en 1 particulier bezit en die het onderwerp vormt van een afzonderlijke studie.

Ons bezoek heeft ons toegelaten een beter beeld te krijgen van de set van 4 tegels afkomstig uit een tegeltableau (S62/ 55a, 55b, 56, 57). Op basis van de plaatsmerktekens op de rug hebben we getracht deze tegels een plaats te geven binnen het tableau. De beschikbare gegevens zijn echter te schaars en te onvolledig om tot een conclusie te kunnen komen. Onze bevindingen en overdenkingen hebben we in een kort rapport samengebracht dat als basis kan dienen voor verdere studie, zeker indien stukken van hetzelfde type ooit te voorschijn zouden komen.

In bijlage vindt u tevens een samenvatting van de technische fiches van de majolicategels die wij bij ons bezoek hebben kunnen observeren.

Wij blijven ter beschikking voor elke bijkomende inlichting die u over deze materie zou wensen,

met de meeste hoogachting

Frans Caignie en Leon geyskens

S62/55b en S62/55a

Horizontaal			Vertikaal
S62/55b	S62/55a		
S62/55b rug	S62/55a rug		

- linker tegel toont aan de onderrand een saterkop en een hand in een decor met hekwerk, druiventrossen en -ranken,
- het is niet zeker dat de hand toebehoort aan de saterkop,
- de twee tegels sluiten qua decor goed op elkaar aan,
- ook de plaatsmerktekens op rug sluiten aan; liggen dan op rij VI, positie 3 en 4,
- de twee tegels kunnen eventueel ook verticaal geplaatst worden.

S62/57

S62/57	S62/57 rug

- toont een wolkenmassa,
- meest aangewezen plaats is de bovenste rij van het tableau; in die positie stemt de markeerrichting van het plaatsmerkteken overeen met die op S62/55a en S62/55b in horizontale opstelling,
- indien geplaatst op rij VII (90° naar rechts gedraaid) aan de tableaurand rechts: sluit niet aan op S62/55a vanwege 1) het kleurverschil van de harten (S62/57: blauw, S62/55a: bruin), 2) te groot verschil in breedte van de blauwe zoom,

- plaatsing op rij VII (90° naar links gedraaid) aan de tableaurand links is wel mogelijk.

S62/56

S62/56	**S62/56 rug**

- toont een fragment van een wolk;
- decor aan linkerrand sluit niet aan op decor aan rechterrand van S62/57: 1) geen perfecte aansluiting van de uitgespaarde palmet, 2) te groot verschil in breedte van de blauwe zoom,
- decor aan onderrand sluit niet aan op decor aan linkerrand van S62/57 (90° naar rechts gedraaid) vanwege 1) het kleurverschil van de harten (S62/56: bruin, S62/57: blauw), 2) te groot verschil in breedte van de blauwe zoom,
- meest aangewezen plaats is de bovenste rij (rij VIII) van het tableau, in de hoek rechts; in die positie stemt de markeerrichting van het plaatsmerkteken overeen met die op S62/55a en S62/55b in horizontale opstelling en met S62/57,
- plaatsing op de bovenste rij (rij VIII) van het tableau in de hoek links kan ook, maar dan kan S62/57 niet op rij VII aan de linkerrand van het tableau,

Mogelijke plaatsing van de tegels

Indien “ VI ” voor rij 6 staat en “ III ”en “ IIII ” voor respectievelijk de 3de en 4de positie op die rij, dan plaatst S62/57 zich op rij 7 en S62/56 op rij 8.
Men moet wel rekening houden met het gegeven dat
- S62/57 en S62/56 niet op elkaar aansluiten, en
- S62/57 niet op S62/55a aansluit.
Het tableau zou dan bestaan uit 4 kolommen en 8 rijen. Onder tegel S62/55b en S62/55a zouden nog 5 rijen liggen, wat niet onmogelijk is gezien de gestalte van de persoon aan wie de hand toehoort (de sater?) zich op dit gedeelte moet uitspreiden.

VIII				
VII				56
VI	57			
V			55b	55a
IV				
III				
II				
I				

Commentaar bij deze positionering

1. het systeem van nummering van de tegels is afwijkend van wat gebruikelijk is bij tegeltableaus, waarbij de rijen van boven naar onder worden genummerd.
2. het is niet duidelijk waarom op S62-57 niet een tegelpositie “ I ” is gemarkeerd en op S62/56 een “ IIII”, of elke andere tegelpositie.
3. Het rijnummer is vertikaal geplaatst met een verticale dwarsstreep. Te zien aan de dikkere punt waar de verfborstel de scherf voor het eerst raakt en de streepversmalling waar de borstel het oppervlak verlaat, zijn de merktekens met een schrijfbeweging van links naar rechts aangebracht. Tegel S62/57 is niet conform aan deze schrijfbeweging geplaatst.
4. we gaan uit van de veronderstelling dat het hartmotief dezelfde oriëntatie aanhoudt en tegen wijzerzin rond het tableau wentelt; zoniet moet er van S62/56 een spiegelbeeld hebben bestaan en kan S62/57 niet op de aangewezen plaats liggen.
5. Een tableaugrootte van 4 tegels breed op 8 tegels hoog is voor die periode niet gebruikelijk, zelfs wanneer het geheel 90° wordt gedraaid ([1]). Het is daarom niet zeker dat onze interpretatie van de logica van de plaatsmerktekens correct is. Het ontbreekt echter aan elementen om een andere constructie voorop te stellen.

[1] Nochtans zijn de tegelpanelen in Vila Viçosa, Portugal (1558, Hans Floris) 4 tegels hoog en hebben ze een breedte van ca 20 tegels (C. Dumortier, 2002, p.182).